

	2014 KOHUSTUSLIKUD MAJANDAMISNÕUDED	
Direktiiv või määrus millest nõuded tulenevad	KM 1: LOODUSLIKU LINNUSTIKU KAITSE ja KM 5: LOODUSLIKE ELUPAIKADE , LOOMASTIKU JA TAIMESTIKU KAITSE	Vastav Eesti seadus / märkused
<p>KM 1 NÕUKOGU DIREKTIIV, 2.04.1979, loodusliku linnustiku kaitse kohta (79/409/EMÜ). Artiklid 3 (1),(2)(b); 4 (1), (2), (4) ja 5(a),(b),(d).</p> <p>KM 5 NÕUKOGU DIREKTIIV, 21.05.1992, looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitse kohta (92/43/EMÜ). Artiklid 6 ja 13 (1)(a).</p>	<p>NÕUE 1: Keelatud on looduslikult esinevate lindude:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) pesade ja munade tahtlik hävitamine ja kahjustamine või pesade kõrvaldamine 2) tahtlik häirimine, eriti pesitsemise ja poegade üleskasvatamise ajal <p>Keelatud on direktiivi 92/43/EMÜ IV lisasse kuuluvate I ja II kaitsekategooria taimede kahjustamine, sealhulgas korjamine ja hävitamine.</p> <p>NÕUE 2: Kui põllumajandustootja valduses olev maa asub kaitseala või püsielupaiga sihtkaitsevööndis, siis on tal (juhul kui kaitse-eeskiri ei sätesta teisiti) keelatud:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) majandustegevus (väetamine, taimekaitsevahendite kasutamine, rohumaade uuendamine poollooduslikel kooslustel, metsa istutamine, maaparandussüsteemi rajamine) 2) loodusvarade (maavara, maavaravaru, loodusliku kivimi, setendi, vedeliku ja gaasi, mis ei ole maavaravaruna arvele võetud, kaitsealuste liikide isendite) kasutamine, pinnase teisaldamine ning vee ja jää võtmine pinnaveekogust rohkem kui 30 m³/ööpäevas <p>NÕUE 3: Kui põllumajandustootja valduses olev maa asub kaitseala või püsielupaiga piiranguvööndis, siis on tal (juhul kui kaitse-eeskiri ei sätesta teisiti) keelatud:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) uute maaparandussüsteemide rajamine 2) veekogu veetaseme ja kaldajoone muutmise 3) puhtpuistute kujundamine, energiapuistu rajamine 4) biotsiidi, taimekaitsevahendi ja väetise kasutamine <p>NÕUE 4: Kui põllumajandustootja valduses olev maa asub hoiualal, siis peab tal olema hoiuala valitseja nõusolek:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) tee rajamiseks 2) loodusliku kivimi või pinnase teisaldamiseks 3) maaparandussüsteemi rajamiseks ja rekonstrueerimiseks 4) veekogu veetaseme ja kaldajoone muutmiseks 5) biotsiidi ja taimekaitsevahendi kasutamiseks 6) loodusliku ja poolloodusliku rohuma ja poldri kultiveerimiseks või väetamiseks 7) puisniiduilmelisel alal puude raiumiseks 	<p><i>Nõue 1: Loodukaitseseadus (LK) § 55 lg 6¹ ja 7 ja direktiiv 92/43/EMÜ artikkel 13 lg 1 (a)</i></p> <p><i>Eestis esinevad direktiivi IV lisasse kuuluvad I ja II kaitsekategooria taimeliigid: karvane maarjalepp, emaputk, laialehine nestik, kaunis kuldking, nõmmnelk, harilik kobarpea, soohilakas, ida-võsalill, nõtk näjirohi, palu-karukell, saaremaa robirohi, eesti soojumikas, kollane kivirik, madal unilook, püst-linalehik</i></p> <p><i>Nõue 2: LK seadus § 30 lg 2 ja 4, Vabariigi Valitsuse (VV) määrus kaitseala kaitse eeskiri, KKM ministri määrus - püsielupaiga kaitse eeskiri;</i></p> <p><i>Nõue 3: LK seadus §31 lg 2 ja VV määrus kaitseala kaitse eeskiri, Keskkonnaministri (KKM) määrus - püsielupaiga kaitse eeskiri;</i></p> <p><i>Nõue 4: LK seadus § 33 lg 1. Loodusliku kivimi all antud juhul mõeldakse rändrahnne ja</i></p>

	<p>NÕUE 5: Kui põllumajandustootja valduses olev maa asub kaitsealal või püsielupaigas peab ta arvestama kaitse-eeskirjas toodud ajalise liikumispiiranguga või ajalise piiranguga niitmisele</p>	<p><i>kive, mille läbimõõt on suurem kui 1 m ning näiteks ehituskeeluvööndis olevaid kive.</i></p> <p><i>Nõue 5: LK seadus § 30 lg 2 ja VV määrus kaitseala kaitse eeskiri, KKM ministri määrus - püsielupaiga kaitse eeskiri</i></p> <p><i>Nõue 6: LK seadus § 14 lg 1 p 1.</i></p>
	<p>KM 2: PÕHJAVEE KAITSE OHTLIKEST AINETEST LÄHTUVA REOSTUSE EEST</p>	
<p>KM 2 NÕUKOGU DIREKTIIV, 17. detsember 1979, põhjavee kaitse kohta teatavatest ohtlikest ainetest lähtuva reostuse eest (80/68/EMÜ) Artiklid 4 ja 5.</p>	<p><i>Alates 2014 aastast on seni KM2 alt kehtinud ohtlike ainete käitlemist ja naftasaaduste hoidmisehitisid puudutavad nõuded üle viidud heade põllumajandus- ja keskkonnatingimuste nõueteks.</i></p>	<p><i>Vt põllumajandusministri 17.02.2010 määrus nr 11 "Head põllumajandus- ja keskkonnatingimused ja püsirohuma sailitamise kohustuse täpsem kord ..."</i></p>
	<p>KM 3: REOVEESETTE KASUTAMINE</p>	
<p>KM 3 NÕUKOGU DIREKTIIV, 12.06.1986, keskkonna ja eelkõige pinnase kaitsmise kohta reoveesetete kasutamisel põllumajanduses (86/278/EMÜ). Artikkel 3.</p>	<p>NÕUE 1: Vastavalt veeseaduse § 26 1 lg 2 nõuetele kasutatakse põllumajanduses ainult töödeldud reoveesetet. Põllumajanduses, haljastuses ja rekultiveerimisel reoveesetete kasutamise nõuded kehtestab KK minister määrusega.</p>	<p><i>Nõue 1: Veeseadus § 26¹ lg 2 ja KKM 30.12.2002 määrus nr 78</i></p> <p><i>Nõue 2: KKM määrus nr.78 § 12 lg 2</i></p> <p><i>Nõue 3: KKM määrus nr. 78 § 13</i></p>
	<p>NÕUE 2: Maal, kuhu on laotatud setet, ei tohi aasta jooksul pärast laotamist kasvatada köögivilja või marju, maitse- ja ravimtaimi toiduks või söödaks ning kahe kuu jooksul pärast laotamist karjatada loomi või varuda loomasööta.</p>	
	<p>NÕUE 3: Reoveesetete kasutajal on selle kasutamiseks andja poolt väljastatud dokumendid setete töötlusviisi ja selle analüüsitingimuste kohta ning setete kasutamise üle peetakse arvestust</p>	

	KM 4: NITRAADIREOSTUSE VÄLTIMINE NITRAADITUNDLIKUL ALAL	
KM 4 NÕUKOGU DIREKTIIV, 12.12.1991, veekogude kaitsmise kohta põllumajandusest lähtuva nitraadireostuse eest (91/676/EMÜ). Artiklid 4 ja 5.	NÕUE 1 Orgaanilisi ja mineraalväetisi ei tohi laotada 1.detsembrist kuni 31.märtsini ja muul ajal, kui maapind on kaetud lumega, külmunud või perioodiliselt üleujutatud, või veega küllastunud maale	Nõue 1: Veeseadus (VS) § 26¹ lg 4², alates 1.7.2014 lg 4⁴
	NÕUE 2: Väetise laotamine pinnale on keelatud haritava maal, mille maapinna kalle on üle 10 %. Kui maapinna kalle on 5 -10%, on pinnale väetise laotamine keelatud 1.novembrist kuni 15. aprillini.	Nõue 2: VS §26¹ lg 4¹, alates 1.7.2014 lg 4³
	NÕUE 3: Allikate ja karstilehtrite ümbruses on 10 m ulatuses veepiirist või karstilehtrite servast keelatud väetiste ja taimekaitsevahendite kasutamine ning vee kvaliteeti ohustav muu tegevus	Nõue 3: VS § 26¹ lg 5
	NÕUE 4: Põllumajandusloomade pidamisel peab sõnnikuhoidla või sõnniku- ja virtsahoidla mahutama vähemalt nende 8 kuu sõnniku ja virtsa. Kui sügavallapanuga laut ei mahuta kaheksa kuu sõnnikukogust, peab laudal olema ülejääva koguse mahutav sõnnikuhoidla. Sõnnikuga kokkupuutuvad konstruktsioonid peavad vastama sõnnikuhoidlatele esitatavatele nõuetele. Kui loomapidaja suunab sõnniku lepingu alusel hoidmisele või töötlemisele teise isiku hoidlasse või töötlemiskohta, peab loomakasvatushoone kasutamisel olema tagatud lekkekindla hoidla olemasolu, mis mahutab vähemalt ühe kuu sõnnikukoguse.	Nõue 4: VS §26² lg2, 3 ja 3¹
	NÕUE 5: Põllumajandustootja peab hoidma loomapidamishoonetes tekkivat sõnnikut sõnnikuhoidlates ja/või aunades, sõnnikuaun paikneb veeobjektide suhtes nõutud kaugusel ning aunades hoidmise tingimustest peetakse kinni.	Nõue 5: VS § 26² lg 5, § 26³ lg 6; § 29 lg 1-4; Vabariigi Valituse (VV) 21.01.2003 määrus 17 § 6 lg 1-2 ja VV 28.08.2001 määrus 288 § 6 lg 1-3 + Lisa 2: "nõutud kaugused" kehtivates seadusaktides
	NÕUE 6: NTA alal on sõnniku- ja mineraalväetisega kokku lubatud anda haritava maa ühe hektari kohta keskmisena kuni 170 kg lämmastikku aastas. Mineraallämmastiku kogused, mis on suuremad kui 100 kg hektarile, tuleb anda jaotatult. NTAI tohib lubatud lämmastiku üldkogusest anda mineraalväetistega haritava maa ühe hektari kohta keskmisena mitte üle 140 kg aastas.	Nõue 6: VS §26³ lg 3, lg 4, lg 5, lg 6
	NÕUE 7: Mineraalväetise hoidla peab olema ehitatud nii, et väetis ei satuks keskkonda.	Nõue 7: VS §26, VV määrus nr 288 § 2 ja 3
	link Veeseadusele kuni 30.6.2014, alates 1.7.2014 link Vabariigi Valituse 28.aug. 2001 määrusele nr. 288 -	

KM 1 – 5 kontroll:
Keskonnainspeksioon
kontrollib taotleja juures
kohapeal

KM 6 – 8: LOOMADE IDENTIFITSEERIMINE JA REGISTREERIMINE

KM 6 Nõukogu
15.juuli 2008. aasta
direktiiv 2008/71/EÜ
sigade identifitseerimise
ja registreerimise kohta
(ELT L 213, 8.8.2005, lk
31). Artiklid 3, 4 ja 5

KM 7 Euroopa
Parlamendi ja nõukogu
17. juuli 2000. aasta
määrus (EÜ) Nr
1760/2000 veiste
identifitseerimise ja
registreerimise süsteemi
loomise, veiseliha ja
veiselihatoodete kohta
(EÜT L 204, 11.8.2000
lk 1). Artiklid 4 ja 7

KM 8 Nõukogu
17.dets.2003.a. määrus
(EÜ) nr 21/2004, millega
kehtestatakse lammaste
ja kitsede
identifitseerimise ja
registreerimise süsteem
(ELT L 5, 9.1.2004, lk
8).
Artiklid 3, 4 ja 5

NÕUE 1:

Kuni 30.6.2014: Loomapidaja peab PRIA-s registreerima veiste, lammaste, kitsede ja sigade pidamiseks kasutatavad loomakasvatushooned ja -rajatised ning loomade pidamiseks piiritletud alad. Tegevusvaldkonna või registriandmete muutumisel, loomapidamise lõpetamisel, peab loomapidaja esitama sellekohased andmed kirjalikult PRIA-le seitsme tööpäeva jooksul muudatustest arvates.

Alates 1.7.2014: PRIA-le peab esitama majandustegevuste loomapidamisel loomakasvatushoonetes ja -rajatistes ning loomade pidamiseks piiritletud aladel. PRIAt peab teavitama andmete muutumisest 7 päeva jooksul andmete muutumisest.

NÕUE 2: Veis peab olema identifitseeritav nõuetele vastavate kõrvamärkidega, mis kinnitatakse veise kummassegi kõrva 20 päeva jooksul alates looma sündimise päevast või enne nimetatud tähtaja möödumist looma ühest karjast teise või tapamajja viimise korral.

NÕUE 3: Lammas ja kits peavad olema identifitseeritavad nõuetele vastavalt ja märgistatakse kuue kuu jooksul alates looma sündimise päevast või enne nimetatud tähtaja möödumist looma ühest karjast teise või tapamajja viimise korral.

NÕUE 4: Siga peab olema märgistatud nõuetele vastavalt, kui on liikunud välja loomakasvatushoonest või -rajatisest või loomade pidamiseks piiritletud alalt, kus siga sündis.

NÕUE 5: Veise, lamba ja kitse kõrvamärgi kadumise või loetamatuks muutumise korral peab loomapidaja täitma nõutud vormi ja esitama selle PRIA-le kahe päeva jooksul arvates kõrvamärgi kadumisest või loetamatuks muutumisest ja kinnitama põllumajandusloomale uue kõrvamärgi seitsme päeva jooksul arvates selle Jõudluskontrolli Keskusest väljastamisest

Nõue 1: Kuni 30.6.2014:
[Põllumajandusministri määrus nr 88 § 1, § 3 lg 10](#)
Alates 1.7.2014:
[Loomatauditõrje seadus § 19⁶lg 1, 2, 3 ja 6.](#)

Kontroll: VTA kohapealne kontroll,

Nõue 2:
[Põllumajandusministri määrus nr 128 § 3 lg4, §6, § 7 lg1, § 9](#)

Kontroll: VTA kohapealne kontroll, PRIA administratiivne kontroll

Nõue 3:
[Põllumajandusministri määrus nr 128 § 3 lg2, § 4, § 7 lg1, § 9](#)

Kontroll: VTA kohapealne kontroll, PRIA administratiivne kontroll.

Nõue 4:
[Põllumajandusministri määrus nr 128 § 3 lg 3, § 5, § 9](#)

Kontroll: VTA kohapealne kontroll.

Nõue 5:
[Põllumajandusministri määrus nr 128 § 10 lg2, 4](#)

Kontroll: VTA kohapealne kontroll,

	<p>NÕUE 6: Loomapidaja omab karjas oleval veisel täidetud veisepassi, selle kadumise, loetamatuks muutumise või selles vigade avastamise korral esitab loomapidaja taotluse uue veisepassi saamiseks PRIA-le seitsme päeva jooksul asjakohase sündmuse toimumisest arvates.</p> <p>NÕUE 7: Loomapidaja peab nõuetekohast arvestus tema poolt peetavate veiste, lammaste, kitsede ja sigade üle ning säilitab arvestusdokumendid kolme aasta jooksul alates põllumajanduslooma karjast väljaliikumise, hukkamise, kadumise ja tapmise päevast.</p> <p>NÕUE 8: Loomapidaja edastab PRIA-le nõutud vormis andmed oma veiste, lammaste ja kitsede märgistamise, esmakordse poegimise (kui järglast ei ole võimalik märgistada), liikumise, hukkamise, kadumise, tapmise (oma tarbeks lihaks, lihaks tapamajas, hädatapmine, kontrollitapmine, tapmine loomataudi leviku tõkestamiseks), Eestist väljaviimise või Eestisse sissetoomise kohta EL liikmesriigist või ühendusevälisest riigist 7 päeva jooksul alates eelpool loetletud sündmuse toimumisest.</p>	<p>Nõue 6: Põllumajandusministri määrus nr 128 § 7 lg3,5</p> <p>Kontroll: VTA kohapealne kontroll.</p> <p>Nõue 7: Põllumajandusministri määrus nr 128 § 12</p> <p>Kontroll: VTA kohapealne kontroll.</p> <p>Nõue 8: Kuni 30.06.2014: Põllumajandusministri määrus nr 128 § 7lg1, Vabariigi Valitsuse määrus nr 184 § 14 lg1 Alates 01.07.2014: Põllumajandusministri määrus nr 128 § 1, lg 6 ja 9, § 7 lg 1, 7 ja 7^l, § 9 lg 1 ja 3.</p> <p>Kontroll: PRIA administratiivne kontroll.</p>
	KM 9 – 12 : RAHVA-, LOOMA- JA TAIMETERVIS	
<p>Nõukogu 15. juuli 1991. aasta direktiiv 91/414/EMÜ taimekaitsevahendite turuleviimise kohta (EÜT L 230, 19.8.1991, lk 1) art 3 – vastavalt Euroopa Parlamendi ja Nõukogu 21. okt. 2009. a määruse 1107 artiklile 83: asendatud EPN määruse 1107/2009 artikliga 55.</p>	<p>KM 9 : TAIMEKAITSEVAHENDITE KASUTAMINE</p> <p>NÕUE 1 : Taimekaitsevahendit hoitakse selleks sobivas ruumis, taimekaitsevahendi väikese koguse puhul ka selleks ettenähtud konteineris või kapis, mis on lukustatud ja millel on mürgise aine puhul kasutatav hoiatusmärk. Taimekaitsevahendit hoitakse eraldi toidust, ravimitest ja söödast, et vältida nende saastumist taimekaitsevahendiga.</p> <p>(1) Taimekaitsevahendi kasutaja säilitab taimekaitsevahendit loetava märgistusega originaalpakendis hoiutingimustes, mis tagavad taimekaitsevahendi säilimise kasutuskõlblikuna.</p> <p>(2) Taimekaitsevahendi säilitamiseks sobiv ruum (edaspidi hoiuruum) on:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) vajaliku suurusega; 2) hästi ventileeritav ja valgustatav; 	<p>Nõue 1: Taimekaitseseadus § 78 lg 5, lg 9, Põllumajandusministri 29.11.2011 määrus nr 90 § 1.</p> <p>Nõue 2: Taimekaitseseadus § 78 lg 1, Põllumajandusministri 29.11.2011 määrus nr 90 § 4, Veeseadus § 29 lg 4 p 4</p>

	<p>3) vedelikku mitteläbilaskvast, keemilise aine toimele vastupidavast ja libisemiskindlast materjalist kõrge künnisega põrandaga.</p> <p>(3) Taimekaitsevahendi säilitamiseks ettenähtud konteiner või kapp asub hoones, mis ei ole elamu ega loomakasvatushoone.</p> <p>(4) Taimekaitsevahendi pakend asetatakse põrandal hoidmise korral puitalusel.</p> <p>(5) Hoiuruumis on vedelikku imavat materjali nagu liiva, saepuru või turvast ning hari, kühvel ja veekindel anum pakendist välja valgunud taimekaitsevahendi kogumiseks. Hoiuruumis on nähtaval kohal esmaabi- ja tulekustutusvahendid ning häirekeskuse hädaabinumber 112.</p> <p>(6) Taimekaitsevahendi tühja pakendit hoitakse hoiuruumis, selleks ettenähtud konteineris või kapis kuni pakendi üleandmiseni ohtlike jäätmete käitlejale.</p>	
	<p>NÕUE 2 : Taimekaitsevahendit tohib kasutada üksnes taimekaitsevahendi loas määratud ja taimekaitsevahendi märgistusele vastavatel tingimustel ja Põllumajandusministri 29.11.2011 määruse nr 90 § 4 nõuete kohaselt arvestades veeseaduses sätestatud erisustega.</p>	<p>KM 9 kontroll: Põllumajandusamet (PMA)</p>
<p>Nõukogu 29. aprilli 1996. aasta direktiiv 96/22/EÜ, mis käsitleb teatavate hormonaalse või türostaatilise toimega ainete ja beetagonistide kasutamise keelamist loomakasvatuses (EÜT L 125, 23.5.1996, lk 3). Art 3 punktid a, b, d ja e ning art 4, 5 ja 7.</p>	<p>KM 10 : HORMOONIDE KASUTAMINE LOOMAKASVATUSES</p> <p>NÕUE 1: Turustada ei tohi inimtoiduks loomi ja neilt pärit loomseid saadusi, kellele on manustatud keelatud aineid ning ravimeid või kui loomaarsti poolt määratud ravimi keeluaeg ei ole möödas.</p> <p>NÕUE 2: Loomapidaja peab arvestust põllumajandusloomale manustatud ravimite ja ravimsöötade kohta.</p>	<p>Nõue 1: Põllumajandusministri määrus (12.01.2009) nr 5 § 1; Toiduseadus § 22 lg 4</p> <p>Nõue 2: Põllumajandusministri määrus (23.02.2005) nr 21 § 15</p>
<p>Euroopa Parlamendi ja nõukogu 28. jaanuari 2002. a määrus (EÜ) nr 178/2002, millega sätestatakse toidualaste õigusnormide üldised põhimõtted ja nõuded, asutatakse Euroopa Toiduohutusamet ja kehtestatakse toidu ohutusega seotud menetlused (EÜT L 31, 1.2.2002, lk 1) artiklid 14 ja 15, artikli 17 lõige 1 (¹), artiklid 18, 19 ja 20.</p> <p>(¹) Mida on täpsemalt rakendatud järgmiste</p>	<p>KM 11 : TOIDU- JA SÖÖDAOHUTUS</p> <p>NÕUE 1: Turuleviidav toit peab olema ohutu inimese tervisele ning vastama õigusaktides sätestatud nõuetele.</p> <p>NÕUE 2: Sööt peab olema ohutu inimese ja looma tervisele.</p> <p>NÕUE 3: Esmatoodete tootmisega tegelevad toidukäitlejad peavad tagama suurimas võimalikus ulatuses esmatoodete kaitse saastumise eest, võttes arvesse esmatoodete mis tahes järgnevat töötlemist.</p>	<p>Nõue 1: EPN määrus (EÜ) nr 178/2002 art 14; Toiduseadus § 12 lg 1</p> <p>Nõue 2: EPN määrus (EÜ) nr 178/2002 art 15; EPN määrus (EÜ) nr 767/2009 art 4, art 6 ja lisa III; Söödaseadus § 4 lg 2; Põllumajandusministri määrus (25.04.2007) nr 66</p> <p>Nõue 3: EPN määrus (EÜ) nr 852/2004 art 4 lg 1 ning lisa I A osa (II jaotise punkti 4 alapunktid g, h ja J, punkti 5 alapunktid f ja H, punkt 6; Loomatauditõrje seadus § 8 lg 1</p>

<p>õigusaktidega: — Määrus (EÜ) nr 852/2004: artikli 4 lõige 1 ning I lisa A osa (II jaotise punkti 4</p>	<p>NÕUE 4: Esmatoodete tootmisega tegelevad toidukäitlejad peavad pidama arvestust ja säilitama andmeid asjakohasel viisil ja asjakohase aja jooksul ohtude ohjamiseks võetud meetmete kohta.</p>	<p>Nõue 4: EPN määrus (EÜ) nr 852/2004: III jaotise punkti 8 alapunktid a, b, d ja e, punkti 9 alapunktid a ja c</p>
<p>alpunktid g, h ja j, punkti 5 alapunktid f ja h, punkt 6; III jaotise punkti 8 alapunktid a, b, d ja e, punkti 9 alapunktid a ja c).</p>	<p>NÕUE 5: Toorpiim peab olema nõuetekohane ja pärinema kliiniliselt tervetelt loomadelt. Lüpsiseadmed ja ruumid, kus piima hoitakse, käsitsetakse või jahutatakse on paigaldatud ja ehitatud piima saastumisohtu maksimaalselt piiravalt. Lüpsimine sooritatakse hügieeniliselt. Vahetult pärast lüpsi tuleb piim hoida puhtas kohas, mis on projekteeritud ja varustatud saastamist vältivalt.</p>	<p>Nõue 5: Toiduseadus § 12 lg 1 ja § 21 lg 1; Põllumajandusministri (15.06.2006) määrus nr 72 § 4; Põllumajandusministri (15.06.2006) määrus nr 71 § 2 lg 3, 4 ja § 5 lg 3</p>
<p>— Määrus (EÜ) nr 853/2004: artikli 3 lõige 1 ja III lisa IX jao 1. peatükk (I jaotise punkti 1 alapunktid b, c, d ja e, I jaotise punkti 2</p>	<p>NÕUE 6: Kuni tarbijale müüginii tuleb mune hoida puhtalt, kuivalt, lõhnavabalt, löökide eest efektiivselt kaitstult ja otsese päikese eest varjus.</p>	<p>Nõue 6: EPN määrus (EÜ) nr 853/2004 III lisa X jao I peatüki punkt 1</p>
<p>alpunkti a alajaotused i, ii ja iii, alapunkti b alajaotused i ja ii ning alapunkt c, I jaotise punktid 3, 4 ja 5, II jaotise A osa punktid 1, 2, 3 ja 4, II jaotise B osa punkti 1 alapunktid a ja d, punkt 2 ja punkti 4 alapunktid a ja b), III lisa X jao 1. peatüki punkt 1.</p>	<p>NÕUE 7: Sööta tuleb käidelda ohutult, puhastel pindadel ja puhaste seadmetega ning hoida eraldi ohtlikest ainetest, et vältida sööda saastumist. Tuleb tagada sööda õige jaotamine.</p>	<p>Nõue 7: EPN määrus (EÜ) nr 183/2005 I lisa A osa I peatüki punkt 4 e ja III lisa punkt 1 ja 2</p>
<p>— Määrus (EÜ) nr 183/2005: artikli 5 lõige 1 ja I lisa A osa (I jaotise punkti 4 alapunktid e ja g, II jaotise punkti 2 alapunktid a, b ja e), artikli 5 lõige 5 ja III lisa punktid 1 ja 2 ning artikli 5 lõige 6.</p>	<p>NÕUE 8: Söödakäitlejad peavad arvet eelkõige järgmise üle: a) taimekaitsevahendite ja biotsiidide kasutamine; b) geneetiliselt muundatud seemnete kasutamine; c) iga sissetulnud sööda allikas ja kogus ning iga väljaläinud sööda sihtkoht ja kogus.</p>	<p>Nõue 8: EPN määrus (EÜ) nr 183/2005 I lisa A osa II peatüki punkt 2; EPN määrus (EÜ) nr 178/2002 art 18 lg 2 ja 3</p>
<p>— Määrus (EÜ) nr 183/2005: artikli 5 lõige 1 ja I lisa A osa (I jaotise punkti 4 alapunktid e ja g, II jaotise punkti 2 alapunktid a, b ja e), artikli 5 lõige 5 ja III lisa punktid 1 ja 2 ning artikli 5 lõige 6.</p>	<p>NÕUE 9: Hankida ja kasutada tohib üksnes sööta, mis pärineb Euroopa Parlamendi ja Nõukogu määruse (EÜ) nr 183/2005 alusel registreeritud ja/või tunnustatud söödakäitlejatelt.</p>	<p>Nõue 9: EPN määrus (EÜ) nr 183/2005 art 5 lg 6</p>
<p>— Määrus (EÜ) nr 396/2005: artikkel 18.</p>	<p>NÕUE 10: Käitleja peab tagama turuleviidava või loomadele söödetava toidu ja sööda vastavuse pestitsiidide jääkide piirnormidele Euroopa Parlamendi ja Nõukogu määruse (EÜ) nr 396/2005 artikli 18 kohaselt.</p>	<p>Nõue 10: EPN määrus (EÜ) nr 396/2005 art 18</p>
<p>— Määrus (EÜ) nr 396/2005: artikkel 18.</p>	<p>NÕUE 11: Käitleja peab tagama toidu jälgitavuse Euroopa Parlamendi ja Nõukogu määruse (EÜ) nr 178/2002 artikli 18 kohaselt.</p>	<p>Nõue 11: EPN määrus (EÜ) nr 178/2002 art 18; Toiduseadus § 23</p>
<p>— Määrus (EÜ) nr 396/2005: artikkel 18.</p>	<p>NÕUE 12: Toidukäitleja vastutab käideldava toidu ning käitlemise nõuetekohasuse eest ja on kohustatud kasutama kõiki võimalusi selle tagamiseks. Isik on kohustatud abistama järelevalveametnikku õigusaktidega ettenähtud ülesannete täitmisel.</p>	<p>Nõue 12: EPN määrus (EÜ) nr 178/2002 art 19; Toiduseadus § 22 lg 1 ja § 48 lg 4</p>
<p>— Määrus (EÜ) nr 396/2005: artikkel 18.</p>	<p>NÕUE 13: Söödakäitleja põhjendatud kahtluse korral, et sööt ei vasta söödaohutusnõuetele ja võib olla ohtlik inimese või looma tervisele, algatab ta koheselt sööda käitlemisest eemaldamise, teavitab sellest viivitamata Veterinaar- ja Toiduametit (VTA) ning teeb VTAGA koostööd.</p>	<p>Nõue 13: EPN määrus (EÜ) nr 178/2002 art 20; Söödaseadus § 4 lg 7</p>

<p>Euroopa Parlamendi ja nõukogu 22. mai 2001. aasta määrus (EÜ) nr 999/2001, millega sätestatakse teatavate transmissiivsete spongioosete entsefalopaatiate vältimise, kontrolli ja likvideerimise eeskirjad (EÜT L 147, 31.5.2001, lk 1) artiklid 7, 11, 12, 13 ja 15</p>	<p>KM 12 : TSE</p> <p>NÕUE 1: Põllumajandusloomadele ei tohi sööta neile keelatud loomset proteiini.</p> <p>NÕUE 2: TSE esinemise kahtluse või diagnoosimise korral tuleb koheselt teavitada Veterinaar- ja Toiduametit ning järgida TSE tõrje tegevusjuhendit.</p>	<p>Nõue 1: EPN määrus (EÜ) nr 999/2001 art 7</p> <p>Nõue 2: EPN määrus (EÜ) nr 999/2001 art 11, 12, 13 ja 15</p>
<p>KM 13 – 15 : LOOMAHAIGUSTEST TEATAMINE</p>		
<p>KM 13: Nõukogu 18. novembri 1985. aasta direktiiv 85/511/EMÜ, millega kehtestatakse ühenduse meetmed suu- ja sõrtaudi tõrjeks (EÜT L 315, 26.11.1985, lk 11) artikkel 3.</p> <p>KM 14: Nõukogu 17. detsembri 1992. aasta direktiiv 92/119/EMÜ, millega kehtestatakse üldised ühenduse meetmed teatavate loomahaiguste tõrjeks ja konkreetsete meetmed seoses sigade vesikulaarhaigusega (EÜT L 62, 15.3.1993, lk 69) artikkel 3.</p> <p>KM 15: Nõukogu 20. novembri 2000. aasta direktiiv 2000/75/EÜ, millega kehtestatakse erisätted lammaste katarraalse palaviku tõrjeks ja likvideerimiseks (EÜT L 327, 22.12.2000, lk 74) artikkel 3.</p>	<p>NÕUE 1: Loomataudi kahtluse korral tuleb viivitamatult teavitada piirkonda teenindavat volitatud veterinaararsti või järelevalveametnikku.</p> <p>Nimetatud loomataudid: Suu- ja sõrtaud Veiste katk Väikemäletsejaliste katk Sigade vesikulaarhaigus Lammaste katarraalne palavik Hirvede episootiline hemorraagia Lammaste ja kitsede rõuged Vesikulaarne stomatiit Sigade aafrika katk Nodulaarne dermatiit Rifti oru palavik</p>	<p>Nõue 1: EN direktiiv (EMÜ) nr 511/1985 art 3; EN direktiiv (EMÜ) nr 119/1992 art 3; EN direktiiv (EMÜ) nr 75/2000 art 3</p> <div data-bbox="1717 753 2074 889" style="border: 1px solid black; background-color: yellow; padding: 5px; text-align: center;"> <p>KM 10 – 15 kontroll: Veterinaar- ja Toiduamet (VTA)</p> </div>

	KM 16 – 18: LOOMADE HEAOLU, alates 2013	KM 16 – 18 kontroll: Veterinaar- ja Toiduamet (VTA)
<p>Nõukogu 18. Detsembri 2008 a. direktiiv 2008/119/EÜ, milles sätestatakse vasikate kaitse miinimumnõuded art 3 ja 4 (kodifitseeritud nõukogu 19. novembri 1991. aasta direktiiv 91/629/EMÜ)</p>	KM 16 : VASIKATE PIDAMISE MIINIMUMNÕUDED	
	<p>1. Põllumajandustootja peab tagama, et vasika üksiksulu laius oleks vähemalt võrdne vasika turjakõrgusega ja pikkus vähemalt võrdne 1,1 kordse vasika pikkusega mõõdetuna nina tipust sabajuureni. Üksiksulul, välja arvatud haigete loomade eraldamiseks kasutatavad sulud, ei tohi olla umbseid vaheseinu. Seintes peavad olema avad, mis võimaldavad loomadel üksteist näha ja tunda.</p>	<p>Nõue 1: Põllumajandusministri 23.10.2002 määrus nr 78 § 8 lg 1 ja 3</p>
	<p>2. Majapidamises, kus peetakse rohkem kui 6 vasikat, tuleb üle 8 nädalasi vasikaid pidada rühmas. Vasikate pidamisel rühmana peab põllumajandustootja tagama selleks kasutatavas ühissulus vähemalt 1,5 m2 vaba põrandapinda iga alla 150 kilogrammise vasika kohta, vähemalt 1,7 m2 vaba põrandapinda iga 150 kuni 220 kilogrammise vasika kohta ning vähemalt 1,8 m2 vaba põrandapinda iga üle 220 kilogrammise vasika kohta. Üle 8 nädala vanust vasikat tohib üksiksulus pidada ainult veterinaararsti ettekirjutusel seoses looma tervisliku seisundiga.</p>	<p>Nõue 2: Põllumajandusministri 23.10.2002 määrus nr 78 § 7, § 8 lg 2 ja 4</p>
	<p>3. Põllumajandustootja ei tohi vasikat pidada lõastatult, välja arvatud rühmana ühissulus peetavad vasikad, keda võib lõastada korraga kuni üheks tunniks piima või piimasaaduste andmise ning vajaduse korral veterinaarsete menetluste läbiviimise ajaks. Vasikal ei tohi kasutada suukorvi.</p>	<p>Nõue 3: Põllumajandusministri 23.10.2002 määrus nr 78 § 3 lg 1 ja 3</p>
	<p>4. Vasikate pidamise ruumi põrand peab olema jäik ja sile, kuid mitte libe, et vältida vasikate vigastumist. Vasika puhkease peab olema puhas ja sealt tuleb tagada vedelike äravool. Kõigile alla kahe nädala vanustele vasikatele tuleb tagada sobiv allapanu.</p>	<p>Nõue 4: Põllumajandusministri 23.10.2002 määrus nr 78 § 5 lg 3 ja 4</p>
<p>5. Vasikas peab saama ternespiima vähemalt esimese kuue elutunni jooksul. Vasikaid tuleb sööta vähemalt kaks korda päevas. Kui vasikad on ühissulus ja neid ei söödeta vabalt ega automaatsel söötmismeetodil, siis peavad kõik vasikad pääsema sööma samaaegselt. Sööt peab sisaldama piisavas koguses rauda, et vasika vere keskmine hemoglobiinisisaldus püsiks 4,5 mmol/l tasemel. Üle 2 nädala vanusele vasikale tuleb anda kiudaineid sisaldavat sööta, 8–20 nädala vanuse vasika söödas suurendatakse kiudainete kogust 50 grammist 250 grammini päevas.</p>	<p>Nõue 5: Põllumajandusministri 23.10.2002 määrus nr 78 § 9 lg 2 ja 3, § 10 lg 1 ja 5</p>	

KM 17 : SIGADE PIDAMISE MIINIMUMNÕUDED

Nõukogu 18. Detsembri 2008 a direktiiv 2008/120/EÜ, milles sätestatakse sigade kaitse miinimumnõuded art 3 ja art 4 lg 1 (kodifitseeritud nõukogu 19. nov. 1991 a. direktiiv 91/630/EMÜ)

1. Sigade pidamisel rühmadena peab põllumajandustootja vältima erinevate rühmade ühendamist ja uute loomade viimist väljakujunenud rühma. Kui searühmade ühendamine on siiski vajalik, tuleb seda teha võimalikult noores eas sigadega, võimalusel enne nende võõrutamist või hiljemalt nädal aega pärast seda. Ülemäärase kisklemise ärahoidmiseks peab tagama sigadele põhu või muu sobiva tuhnimismaterjali, mis ei tohi olla kahjulik sigade tervisele. Rühmadena pidamisel peab põllumajandustootja tuvastama sigade normaalse käitumise piire ületava kisklemise põhjuse ja kasutusele võtma meetmed selle ärahoidmiseks. Eriti agressiivsed sead ja ründamise ohvriks sattunud sead tuleb rühmast eraldada. Sigade rühmade ühendamisel on sigadele rahustite manustamine lubatud üksnes veterinaararsti ettekirjutusel.

Nõue 1: [Põllumajandusministri 3.12.2002 määrus nr 80 § 4 lg 1-5](#)

2. Kui sigade pidamisel rühmasulus kasutatakse betoonrestpõrandat, peab selle avade laius olema: põrsaste puhul kuni 11 mm, võõrdpõrsaste puhul kuni 14 mm, nuumsigade puhul kuni 18 mm ning seemendatud nooremiste ja emiste puhul kuni 20 mm. Restpõranda ribide laius peab olema: põrsaste ja võõrdpõrsaste puhul vähemalt 50 mm ning nuumsigade, seemendatud nooremiste ja emiste puhul vähemalt 80 mm. Restpõranda ehitus peab välistama sigade jalgade vigastumise ning sõrgade restpõrandasse kinnijäämise.

Nõue 2: [Põllumajandusministri 3.12.2002 määrus nr 80 § 12 lg 2, 3](#)

3. Sigade pidamisel rühmasulus on sulu põrandapinna minimaalne suurus sea kohta, välja arvatud seemendatud nooremised ja tiined emised, järgmine: kuni 10 kg – 0,15 m²; 10-20 kg – 0,20 m²; 20-30 kg – 0,30 m²; 30-50 kg – 0,40 m²; 50-85 kg – 0,55m²; 85-110 kg – 0,65m²; üle 100 kg – 1 m². Alates nelja nädala möödumisest seemendamisest kuni arvatavale poegimisele eelneva nädala alguseni tuleb nooremiseid ja emiseid pidada eraldi rühmana. Iga seemendatud nooremise ja tiine emise kohta peab olema vastavalt 1,64 m² ja 2,25 m² vaba põrandapinda. Kui nooremiseid ja emiseid peetakse rühmana, kuhu kuulub vähem kui kuus looma, peab rühmasulu põrandapind olema 10% võrra suurem, rühmas kuhu kuulub 40 või enam looma, võib põrandapind olla 10% võrra väiksem. Emiste ja nooremiste pidamiseks kasutatava rühmasulu küljepikkus peab olema vähemalt 2,8 m, alla kuue emise rühmas pidamisel peab sulu küljepikkus olema vähemalt 2,4 m. Alla kümne nooremise ja emise pidamisel, võib neid pidada üksikulgudes, kus neil on võimalus end takistusteta ringi pöörata. Nooremiste ja emiste lõas pidamine on keelatud.

Nõue 3: [Põllumajandusministri 3.12.2002 määrus nr 80 § 7 lg 1 - 6. § 14](#)

	<p>4. Mitteimetavatele tiinetele nooremistele ja emistele tuleb nälja kustutamiseks ja närimisvajaduse rahuldamiseks anda piisav kogus mahukat või kiudaineterikast sööta ning energiasööta. Nädal enne arvatavat poegimist tuleb poegimissulgu paigutatud nooremistele või emistele anda sobivat pesamaterjali, välja arvatud juhul, kui see ei ole sõnniku eemaldamise süsteemi tõttu tehniliselt teostatav. Põrsastel peab poegimissulus olema ilma augustuseta, mati või kohase allapanuga kaetud magamisala, kuhu kõik põrsad mahuvad samaaegselt lamama. Põrsaid ei tohi emisest võõrutada varem kui 28 päeva vanuselt. Põrsaid võib võõrutada kuni seitse päeva varem, kui see on vajalik emise või põrsaste tervise ja heaolu tagamiseks või tootmistehnoloogia eripära tõttu.</p>	<p>Nõue 4: Põllumajandusministri 3.12.2002 määrus nr 80 § 8 lg 1, 4. § 16 lg 6 ja § 9 lg 1</p>
	<p>5. Kuldi sulg peab olema paigutatud ja ehitatud nii, et see võimaldaks kuldil end vabalt ringi pöörata, samuti kuulda, haista ja näha teisi sigu. Kuldi sulu suurus peab olema vähemalt 6 m². Kui sama sulgu kasutatakse ka paaritamiseks, peab sulu suurus olema vähemalt 10 m². Sulus ei tohi olla liikumist takistavaid objekte.</p>	<p>Nõue 5: Põllumajandusministri 3.12.2002 määrus nr 80 § 6 lg 1 ja 2</p>
	<p>6. Sigade suhtes rakendada lubatud veterinaarsed menetlused on:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) kuni seitsme päeva vanuse põrsa silmahammaste lõikamine; 2) kuldi kihvade lühendamine; 3) saba lõikamine; 4) sea kastreerimine meetodil, mis ei põhjusta kudede rebenemist; 5) väliaedikus peetava kuldi kärsa rõngastamine. Kuni seitsme päeva vanuse põrsa silmahammaste lõikamist, kuldi kihvade lühendamist ja saba lõikamist on lubatud rakendada üksnes teiste sigade tervise ja heaolu huvides, kui neil esineb vigastusi kõrvadel, sabadel või udaral. Tiinetele nooremistele ja emistele tuleb vajaduse korral teha sise- ja välisparasiitide tõrjet. 	<p>Nõue 5: Põllumajandusministri 3.12.2002 määrus nr 80 § 7 lg 8, § 18 lg 1 ja 2</p>
KM 18 : PÕLLUMAJANDUSLOOMADE KAITSE		
<p>Nõukogu 20. juuli 1998. aasta direktiiv 98/58/EÜ, mis käsitleb põllumajandusloomade kaitset (EÜT L 221, 8.8.1998, lk 23) art 4</p>	<p>1. Põllumajanduslikel eesmärkidel peetava või aretatava looma pidaja peab loomale võimaldama vastavalt looma liigile ja eale kohases koguses sööta ja joogivett.</p> <p>Põllumajandusloom peab iga päev saama eale kohases koguses ja füüsilisi tarbeid rahuldavat sööta ja pääsema takistamatult sööma. Loomadel peab olema vaba juurdepääs puhtale joogiveele. Söötmise ja jootmise vahendid peavad olema paigutatud selliselt, et sööda ja vee saastumise oht oleks võimalikult väike.</p>	<p>Nõue 1: Loomakaitseseadus (LoomaKS) § 3 lg 2 p 1; PM 27.08.2009 määrus nr 90 § 16 lg 1,2,3,5; PM 3.12.2002 määrus nr 80 § 16 lg 1-4 §17 lg 2; PM 27.08.2009 määrus nr 91 § 12 lg 1,2, 3, 4; PM 23.10.2002 määrus nr 78 § 9 lg 1, §10 lg 1, 2, 4; PM 19.6.2003 määrus nr 59 § 8; PM 27.7.2010 määrus nr 84 § 8; PM 6.9.2010 määrus nr 88 § 13</p>

2. Põllumajanduslikel eesmärkidel peetava või aretatava looma pidaja peab loomale võimaldama vastavalt looma liigile ja eale sobiva mikrokliima ja ruumi või ehitise, mis rahuldab liigile iseloomulikke liikumisvajadust ja muu looma terviseks ja heaoluks vajalikku.

2.1. Põllumajanduslooma pidamise ruumis või ehitises peab olema piisavalt ruumi, et loomal oleks võimalik takistamatult süüa, juua, maha heita, lamada ja üles tõusta ning jäsemeid välja sirutada. Loomapidamisel on keelatud kasutada vahendeid ja seadmeid, mis võivad looma vigastada. Loomapidamise ruum või ehitis peavad olema sellisest materjalist, mida on kerge puhastada ja desinfitseerida ning mis ei ole kahjulik looma tervisele.

2.2. Põllumajanduslooma pidamise ruumi või ehitise õhuvahetus peab tagama, et ruumi suhteline õhuniiskus, temperatuur, tolmu- ja gaasisaldus püsivad tasemel, mis ei kahjusta looma tervist. Põllumajanduslooma ei tohi pidada alaliselt pimedas. Looma pidamise ruum või ehitis peab olema piisavalt valgustatud kas loomuliku valguse või kunstliku valgustusega. Sigadel peab kunstliku valgustuse tugevus olema minimaalselt 40 lx. Võimalus peab olema kasutada ööpäev läbi lisavalgusallikat, et vajaduse korral kontrollida looma heaolu ja tervist. Sigade pidamise ruumis või ehitises ei tohi tekitada äkilist müra ja tuleb vältida pidevat mürataset, mis ületab 85 dBA.

2.3. Väljas peetavaid loomi tuleb kaitsta looma tervist ähvardavate ohtude eest ja loomadele tagada võimalus varjuda. Väliaedik ja karjamaa peavad olema looma tervisele ohutud, piirdeaed tuleb hoida korras ja teravad esemed eemaldada. Loomale mittesobivate ilmastikutingimuste korral tuleb loomi nende eest kaitsta või mitte lasta karjamaale.

Nõue 2: [LoomaKS § 3 lg 2 p 3, 4 ja lg 3](#)

2.1. [LoomaKS § 3 lg 2 p 3 ja lg 3](#); [PM määrus nr 90 § 3 lg 1 ja 3](#); [PM määrus nr 91 § 3 lg 1 ja § 7 lg 1](#); [PM määrus nr 80 § 10 lg 1 ja § 11 lg 1](#); [PM määrus nr 59 § 3 lg 3 p 1](#); [PM määrus nr 84 § 5 lg 1](#); [PM määrus nr 88 § 5 lg 1](#); [PM määrus nr 78 § 5 lg 1 ja 2](#)

2.2. [LoomaKS § 3 lg 2 p 3](#); [PM määrus nr 90 § 7 lg 3](#); [PM määrus nr 91 § 6 lg 3](#); [PM määrus nr 78 § 6](#); [PM määrus nr 80 § 10 lg 5, § 13 lg 2](#); [PM määrus nr 84 § 6](#); [PM määrus nr 59 § 3 lg 6 ja § 4 lg 3 ja 4](#); [PM määrus nr 88 § 7 lg 1 ja 3](#)

2.3. [LoomaKS § 3 lg 2 p 4](#); [PM määrus nr 80 § 15 lg 1 ja 2](#); [PM määrus nr 90 § 15 lg 1 ja 4](#); [PM määrus nr 91 § 7 lg 5, § 11 lg 3 ja 5](#); [PM määrus nr 59 § 9](#); [PM määrus nr 78 § 2'](#); [PM määrus nr 88 § 5 lg 5](#)

3. Põllumajanduslooma tervist ja heaolu tuleb kontrollida nii sagedasti, kui seda on vaja välditavate kannatuste ärahoidmiseks.

Sellise põllumajanduslooma tervist ja heaolu, kelle suhtes kohaldatakse intensiivset loomapidamist, tuleb kontrollida vähemalt üks kord päevas. Siseruumis peetava vasika tervist ja heaolu kontrollitakse vähemalt 2 korda päevas. Broilerite tervist ja heaolu kontrollitakse vähemalt 2 korda päevas. Haigestunud või vigastatud loom peab saama asjakohast ravi. Vajaduse korral eraldatakse haige või vigastatud loom teistest loomadest, paigutades ta eraldi ruumi, kus on kuiv allapanu.

Nõue3: [LoomaKS § 3 lg 2 p 2, lg 3¹, 3²](#); [PM määrus nr 78 § 4 lg 1](#); [PM määrus nr 80 § 5 lg 1](#); [PM määrus nr 90 § 2 lg 1](#); [PM määrus nr 91 § 2 lg 1](#); [PM määrus nr 59 § 7 lg 1](#); [PM määrus nr 84 § 4 lg 1](#); [PM määrus nr 88 § lg 1](#)

4. Intensiivses loomapidamises kasutatavaid tehnilisi seadmeid tuleb kontrollida vähemalt üks kord päevas ning avastatud viga tuleb parandada võimalikult kiiresti. Kui viga ei saa võimalikult kiiresti parandada, tuleb viivitamata rakendada looma tervist ja heaolu kaitsvaid ajutisi meetmeid.

Põllumajanduslooma pidamisel sundventilatsiooniga ruumis tuleb tagada asjakohane varustus, et tagada piisav õhuvahetus looma tervise ja heaolu säilitamiseks süsteemirikke korral, ning rikest märkuandev häiresüsteem.

Nõue 4: [LoomaKS § 3 lg 3³](#); [PM määrus nr 78 § 2 lg 3](#); [PM määrus nr 90 § 4 lg 1, 3, 4 ja § 7 lg 4](#); [PM määrus nr 80 § 11 lg 2](#); [PM määrus nr 91 § 4 lg 1](#); [§ 6 lg 4](#); [PM määrus nr 59 § 4 lg 2](#); [PM määrus nr 84 § 7 lg 2](#); [PM määrus nr 88 § 6 lg 3, 4 ja § 7 lg 2](#).

5. Keelatud on loomale kannatusi põhjustav aretustegevus ja muu sarnaste tagajärgedega tegu, mis ei ole tingitud looma ravimisest, muust veterinaarsest menetlusest ega hädaolukorrast. Keelatud on operatsioonid ja muud veterinaarsed menetlused, mis muudavad looma välimust ja mida ei tehta ravi eesmärgil. Keelatud on loomade kastreerimine pikaegset valu põhjustaval kudede nekroosi tekitaval viisil.

Nõue 5: [LoomaKS § 4 lg 1, § 9 lg 1 ja 2](#)